

LES RAONS DE LA COOPERACIÓ

Guia per a la defensa de la cooperació al desenvolupament
des dels municipis

Informe elaborat per Miquel Carrillo

Amb el suport de:

Les Raons de la Cooperació

Índex de continguts

Introducció	3
Metodologia de la campanya	3
La visió de la cooperació municipal a Catalunya des de dins	5
Contra la cooperació	6
Primer els de casa.....	6
És que ha vingut massa gent de fora.....	7
L'ajuda no arriba realment on l'enviem	7
La cooperació no té cap impacte	8
Estem ajudant governs corruptes	8
No volen desenvolupar-se.....	8
Cooperar no és cap competència municipal	8
Són uns hippies utòpics a qui paguem les vacances	9
Només serveix per fer política o proselitisme	9
Taula d'arguments en favor i en contra de la cooperació municipal	10
Per què hem de fer cooperació?	13
Taula de raons per fer cooperació des dels municipis	13
Com comuniquem sobre la cooperació?.....	16
Por comunicativa.....	16
Una estratègia comunicativa.....	17
Més accions de campanya	18

Redacció de l'informe:

Miquel Carrillo
Ziri
www.ziri.es
miquel@ziri.es

Introducció

La Comissió de Municipalisme del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament (FCCD) va identificar la necessitat d'endegar una campanya sobre la cooperació des dels municipis, adreçada a desmuntar tòpics i elaborar missatges antirumors. La idea té el referent més immediat en la campanya antirumors contra la immigració que alguns ajuntaments catalans, com el de Barcelona, van desenvolupar per lluitar contra percepcions esbiaixades i manipulades d'aquest fenomen a la nostra societat.

La crisi econòmica ha intensificat els atacs i el qüestionament d'aquesta política per part de grups d'interès, que hi veuen una presa fàcil per desenvolupar un discurs que vol segregar i establir classes entre les persones afectades per la pobresa, tot alienant i desconeixent les causes que la generen a casa nostra o fora del nostre país. Un discurs sensacionalista i interessat, adreçat a desmuntar la visió d'una societat civil internacional i a ocultar els impactes amb els quals la cooperació local, en la mesura de les seves possibilitats, ha contribuït a la lluita contra la pobresa, la desigualtat i la justícia social més enllà de cada municipi.

Es detecta també, però, una erosió del discurs i del suport que ha fet possible aquesta política durant les darreres dècades. En alguns casos, fins i tot certa precaució i por de visualitzar les accions de cooperació local, per evitar confrontacions amb els grups d'interès que utilitzen la crítica a la cooperació en benefici propi. Cal, doncs, reconstruir i renovar els arguments per poder defensar la necessitat d'aquesta política pública en aquest àmbit i mantenir i ampliar el suport que tradicionalment ha tingut entre la població a tot Catalunya.

Metodologia de la campanya

La campanya s'ha estructurada de la següent manera:

- **Entrevistes de preparació amb personal tècnic municipal.** Via presencial i telefònica, es realitzaren entrevistes amb els i les tècniques de cooperació de diferents municipis amb força trajectòria en el món de la cooperació, amb vistes a la preparació dels posteriors tallers:
 - Entitats supramunicipals: Àrea Metropolitana de Barcelona i Diputació de Barcelona, durant el juliol del 2014.
 - Municipis: Sant Boi de Llobregat, Santa Coloma de Gramenet, Manresa, Sant Cugat del Vallès, Tarragona, Barcelona, Lleida, Girona, Granollers, l'Hospitalet, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú (setembre-octubre del 2014).
- **Tallers descentralitzats per tot Catalunya (6)**, per tal de treballar amb tècnics, càrrecs municipals i membres de partits polítics de les diferents comarques, els qüestionaments i els arguments a aportar al debat públic sobre la cooperació. Han estat celebrats en dues tongades: el mes de novembre del 2014 (Tarragona, l'Hospitalet i Cerdanyola del Vallès) i febrer del 2015 (Manresa, Lleida i Girona). Han estat sessions de tres hores, amb dinàmiques participatives, on les aproximadament cent persones que hi han pres part expressaren les seves percepcions sobre els rumors contraris a la cooperació, els contraarguments i les raons sobre les quals cal explicar aquesta política pública.
- **Elaboració d'aquesta guia**, que serveixi perquè tothom que estigui vinculat amb la cooperació pugui posar-la en valor i defensar-la en tant que política de país, associada als valors que com a societat volem aportar al context internacional. L'objectiu era fer un inventari d'arguments i contraarguments presents avui en dia en el món local, tant entre la població com entre els responsables d'aquells grups que més utilitzen tendenciosament la cooperació, de manera que s'estigui en disposició de combatre rumors i imatges preconcebudes, esbiaixades i contràries a aquesta política. A partir

d'un document inicial, s'hauran recollit totes les aportacions que les persones participants hi vulguin fer.

Tallers de difusió i socialització per tot Catalunya (5-6), adreçat a difondre la guia, les seves recomanacions i eines de discurs, de manera que siguin assumides per les persones interessades en el conjunt de municipis, sobretot durant els mesos previs a les eleccions municipals, però també a la resta de comicis del 2015.

Tallers a Girona, Manresa, Lleida i l'Hospitalet

La visió de la cooperació municipal a Catalunya des de dins

Com s'esmentava, com a preparació dels tallers oberts a entitats, polítics i tècnics es va fer una ronda d'entrevistes amb aquests darrers. A les persones encarregades de gestionar, se'ls va proposar una sèrie de preguntes per poder tenir una visió de conjunt i estesa en el temps, gràcies a la seva llarga experiència en el càrrec, en general, i a la seva posició privilegiada com a interlocutors amb tots els actors del sistema de cooperació municipal:

- *Quin és el grau de coneixement de les accions de cooperació que té la ciutadania al vostre municipi?*
- *Què en pensa la ciutadania de l'acció solidària del seu municipi, quan la coneix?*
- *Es contraposa l'acció social a casa nostra amb l'acció de caire internacional?*
- *Com creieu que s'ha comunicat i explicat l'acció solidària internacional, els últims anys i en aquests moments, al vostre municipi? Es defensa o s'amaga? Amb quins arguments?*
- *La cooperació és una política pública plenament assumida al vostre municipi o simplement una pràctica assumida en el pressupost al llarg dels darrers anys? S'ha arribat a crear algun tipus de consens com a política pública? Al voltant de quins principis?*
- *Ha rebut la cooperació atacs o ha estat una excusa per criticar l'acció de govern els darrers anys? Com han estat? Qui els ha fet? Recordeu cap incident en concret?*
- *Hi ha cap debat, públic o privat, sobre com i per a què ha de ser la cooperació municipal?*

De la mateixa manera, es va recollir informació complementària d'activitats de reflexió i planificacions que alguns d'aquests ens han dut a terme els darrers anys i que poden ajudar molt a enquadrar el debat amb dades reals, més enllà de les opinions, a escala municipal i general.

Amb aquelles entrevistes, es podien treure algunes conclusions i idees preliminars, que van poder orientar les discussions en els tallers i que és útil també de tenir presents:

- **El coneixement per part de la població sembla en general escàs**, fins i tot del fet mateix que els municipis estiguin duent a terme accions de cooperació, sense entrar en els detalls de les accions específiques que es fan amb el suport del pressupost local. Això no treu que sembla que hi ha una acceptació més o menys general entre la població de la necessitat de fer cooperació. En tot cas, **no es detecta un oposició clara enlloc**: al contrari, hi ha casos on fins i tot es reclama més informació i difusió de les accions específiques.
- **Hi ha municipis i equips de govern que dubten de la pertinència de comunicar la seva acció de cooperació**. Això sol produir-se allà on no s'ha consolidat la cooperació com a política pública, però també influeixen moltíssim, en viles i equips de govern que hi han apostat de manera decidida, els càlculs electorals. És rellevant el fet que amb una trajectòria comunicativa forta i constant i on la població ha tingut un bon grau de coneixement, no es detecten aquestes indecisions i daltabaixos, independentment de quin sigui el color polític de l'equip de govern.
- **La participació i la col·laboració real de la societat civil organitzada és un altre element que, quan existeix, referma molt la comunicació que se'n fa a la població i l'estabilitat de la política de cooperació**. Els consells de cooperació que realment funcionen suposen un element d'estabilitat clar.
- **No existeix, de manera generalitzada, una reflexió constant sobre el què i el com de la cooperació municipal**, que ajudi a fonamentar-ne l'exercici davant la població en

el marc general de les polítiques públiques de cooperació de totes les administracions públiques. De nou, si existeix, sol ser un procés fet amb la complicitat de la societat civil organitzada. La transversalitat, la participació d'altres regidories diferents de la de Cooperació s'aconsegueix en alguns casos i és un indicador d'integració de la cooperació al repertori de polítiques públiques.

- **La construcció d'una idea de consens en què s'insereixi la cooperació, li dóna un ancoratge** que pot ser determinant per no ser qüestionada: la internacionalització de la ciutat, la integració dels nous, els drets humans com a fet global, la feina educativa en els valors en què es basa la cooperació són algunes idees que a diferents viles han tingut aquest rol per generar un acord general.
- **La bidireccionalitat és una idea interessant** que s'apunta sovint: com és que no s'està aprenent de la gestió d'una crisi com aquesta, de municipis amb els quals s'ha treballat durant anys i tenen una magnífica experiència (malauradament) en situacions així?
- Definitivament, **les persones que són al darrere dels equips de govern municipal són més importants que els propis programes**. S'apunta la necessitat d'incidir sobre el coneixement que aquestes persones haurien de tenir sobre la realitat d'altres països com a element per consolidar la cooperació municipal.
- Els atacs oberts, centrats en les idees de 'primer els de casa' i 'no sabem si arriba l'ajut realment per al que estava destinat', estan vinculats a algun partit determinat i ben identificat, així com a algun mitjà local. **Són més perilloses les accions de deconstrucció o de no defensa**, molt sovint vinculades a canvis de govern i al desig de marcar un perfil diferent de l'anterior.

Contra la cooperació

Quins són els arguments que hom fa servir contra la cooperació en general?

La metodologia partia de la voluntat d'esbrinar els plantejaments contraris en general, però també en particular a cada part del territori de Catalunya. Cal dir que, en contra d'aquest supòsit, les veus contràries a la cooperació fan servir idees molt comunes a tot arreu, no s'han detectat particularitats clares en aquest sentit entre les sis ciutats on s'han desenvolupat els tallers, més enllà, òbviament, de la trajectòria pròpia de cadascuna.

També cal tenir en compte, i aquesta ha estat una percepció generalitzada, que els rumors poden ser interessants en molts casos, però que sempre hi ha una base de realitat. Hi ha coses certes sobre les que cal discutir, assumir les errades i acceptar les queixes i els dubtes de la població. Plantejar una resposta frontal i acrítica davant dels rumors, tot ignorant les bases de realitat en què es puguin basar, seria fins i tot contraproductiu per a la defensa de la cooperació.

Primer els de casa

Aquest és l'argument estrella, un eslògan, directe i molt comprensible, també transversal, assumible per molta gent amb orientacions polítiques i electorals ben diverses. A partir d'aquest argument, avui en dia s'estructura el discurs de rebuig a la cooperació: la resta de idees, en certa manera, reforcen i complementen aquesta visió que ara el que toca és concentrar tots els nostres esforços econòmics a casa nostra i en aquells que pateixen més la crisi.

Es fonamenta en diferents factors, però sobretot en el fet que la cooperació per la Pau, els Drets Humans i el Desenvolupament ha estat explicada a la ciutadania com una conseqüència d'haver assolit un grau de desenvolupament material suficient com per poder exercir-la.

Evidentment, i segons aquest argument, amb l'actual crisi no ens la podem permetre. *Ara no és el moment*, el que porta la qüestió de la cooperació a la contingència i no a la necessitat de treballar en l'àmbit dels drets: no s'ha explicat prou que es tractava d'una política pública més, enfocada a la construcció d'aquests drets arreu, en la seva concepció universal i en l'evidència que amb el grau d'interconnexió del món actual no es defensen els nostres drets a la salut o a un medi ambient sense treballar amb la resta de les societats del planeta.

Fins i tot, el *no és moment per a la cooperació* té la capacitat de situar-se per sobre dels vincles amb la immigració o la segregació i l'elecció entre *els nostres pobres* i *els pobres que viuen lluny*: ens hem de concentrar en els aspectes urgents de la nostra crisi, no es podem despistar amb altres afers perquè es consideren un luxe o, com a mínim, un afegit. És un lloc comú per a molts polítics de totes les tendències.

També la identificació de la cooperació amb la transferència de recursos econòmics, juntament amb el desconeixement que té en general la ciutadania dels pressupostos municipals, facilita descontextualitzar i magnificar les intervencions de la solidaritat internacional i, inversament, deixar de fer-ne per poder dedicar recursos a l'acció social a casa nostra.

És que ha vingut massa gent de fora

Qui fa servir l'argument 'primer els de casa', parteix sovint d'una visió negativa envers la immigració, de qui pensa que, com en el cas de la cooperació, està rebent uns recursos als quals no li pertoca accedir. La imatge dels suposats privilegis que també tenen aquí aquelles persones que han arribat de fora, en els darrers anys ha arrelat molt i, juntament amb la cooperació, alimenta una visió general de greuge comparatiu, en la qual els recursos econòmics i l'interès polític de l'administració municipal s'adreça, de manera inexplicable, cap aquells que o bé viuen fora de la nostra vila o bé han vingut a prendre la feina a la gent de sempre. Quan, a més, la cooperació es treballa a l'àmbit municipal a través del codesenvolupament la perversitat del sistema, a ulls d'aquestes persones, és absoluta i tot plegat queda explicat: el tàndem immigració-cooperació és un sistema perfecte de drenatge de recursos.

L'ajuda no arriba realment on l'enviem

Els casos esporàdics de desviament de fons o males pràctiques en l'àmbit de la cooperació, han contribuït a crear la idea que és molt probable que l'ajuda no sigui rebuda per aquells a qui pretesament es destina. Això és comú a la cooperació en general i té a veure amb la poca difusió tant del funcionament com dels impactes que té aquesta política i, sobretot, dels mecanismes de rendició de comptes i transparència de la cooperació, administrativament parlant. Tant és així que, de vegades, fins i tot, a la interna dels ajuntaments, s'arriba a comentar que generen 'mals precedents' (en sentit irònic), per les exigències que s'acaben demanant a la resta de departaments municipals en matèria de rendició de comptes.

L'interventor i el secretari són especialment durs amb la cooperació, precisament per la sensibilitat que hi ha al respecte i els casos negatius que s'han donat amb el temps. La cooperació ha sabut reaccionar amb transparència i control molt abans que qualsevol altra àrea davant dels episodis de malbaratament que hi hagi pogut haver, i en aquesta reacció té molt a veure el seguiment que en fa la societat civil a través de les entitats locals. S'explica també poc aquest rol i la relació de col·laboració en l'àmbit d'aquesta política pública amb l'administració, un factor que té molt a veure amb la manera de fer de la cooperació municipal davant d'altres nivells de l'ajuda oficial al desenvolupament.

La cooperació no té cap impacte

Aquesta és una afirmació en diferents sentits, amb diferents interpretacions i interlocutors. Per una banda, hi ha un sector de la població que minimitza i treu importància a tot el que es fa en el pla de la cooperació internacional, i més si és des dels municipis, associant-ho a projectes i accions d'escàs recorregut, molt puntuals, de vegades en mans de persones voluntàries. De nou, falta molta informació sobre aquestes accions, la seva escala i les seves possibilitats de transformació, així com dels impactes aconseguits o dels processos que acompanya. I, sobretot, de l'eficiència amb què s'aconsegueixen, si ho comparem amb altres polítiques d'acció exterior.

Per altra banda, hi ha una crítica interna en la competència i el conflicte pels recursos en el si de les diferents àrees dels governs municipals, on paradoxalment la gran quantitat de tràmits administratius desenvolupats en gran part per assegurar la rendició de comptes i la transparència, va en contra de quelcom que per a moltes persones no reporta res a la ciutat. La crítica, relativament freqüent als cercles de l'administració dels ajuntaments, posa en qüestió l'impacte invers, aquell que hauria de deixar als municipis i que, per tant, no sembla ben explicat a molts municipis.

Estem ajudant governs corruptes

Juntament amb el desconeixement de la destinació dels recursos (i també gràcies a la focalització en aquesta idea de la cooperació com a transferència de recursos), hi ha la imatge que quan no és alguna organització o mà fosca qui s'embutxaca els nostres diners, acaben en poder dels governs corruptes del Sud, *d'aquests països que ja se sap*.

Hi ha evidentment, des d'una visió supremacista de país desenvolupat, una visió simplista dels països amb els quals es col·labora, on la societat no té cap paper o proposta, o no hi ha processos polítics més enllà de l'assalt al poder i tot es redueix a un esquema poc més que feudal, que, a més, val per a tot allò que no sigui Europa, els EUA i alguns països més dels que tenim informació una mica més elaborada. En aquest esquema, una part de la ciutadania no veu gens clar la cooperació i entén que és impossible escapar del control d'aquests governs i que no hi ha agendes polítiques alternatives amb què treballar.

No volen desenvolupar-se

De la mateixa manera que en el cas anterior, es parteix d'una visió de superioritat envers uns països que hom desconeix profundament en realitat. La idea que per aquestes persones és més fàcil posar la mà i prendre'ns recursos, que a més no serviran de res o bé cauran dins la caixa d'algun govern corrupte o al compte bancari d'una entitat amb fosques intencions, completa l'esquema fatalista i negatiu de la cooperació com a activitat, amb la qual no val la pena perdre el temps.

Cooperar no és cap competència municipal

Una crítica, aquesta de més recent aparició, o que, si més no, s'ha intensificat durant els últims temps, arran de la Llei de racionalització i sostenibilitat de l'administració local del darrer govern central de l'Estat. És també un argument interessat en el sentit que moltes altres activitats que els municipis realitzen, per pura necessitat de la seva ciutadania, tampoc són explícitament competències seves. És una tendència recentralitzadora, en el fons, basada en la negació dels principis d'autonomia política dels governs municipals, reconeguts a escala europea i

internacional, que en el context dels darrers anys explota la idea de la corrupció generalitzada als municipis, la seva incapacitat d'anar més enllà d'administrar serveis i la necessitat de recuperar la gestió de la política per a les grans esferes, que no es veuen influïdes per pressions i interessos locals.

Hi ha, al voltant d'aquesta qüestió però en sentit positiu, un debat interessant i necessari, sense el qual potser és difícil defensar sense embuts la cooperació municipal com a política pública en aquest nivell administratiu i polític: quin tipus de cooperació cal fer des dels municipis? Pot ser una política transversal a les diferents àrees de l'administració municipal? Qui l'ha de fer i amb quines estructures? És una discussió que sobrepasa el procés en marxa, però tècnics, polítics i entitats l'han assenyalat com a part d'una regeneració de la cooperació municipal que ningú posa en dubte que sigui necessària, per la pròpia crisi econòmica però també per altres raons que semblen haver posat en qüestió, o haver esgotat directament, l'actual sistema.

En aquesta discussió, igualment, és pertinent la pregunta del retorn cap a la ciutat, però superant la visió economicista que se li ha volgut donar els darrers temps des de moltes instàncies. Això té a veure amb el següent apartat de l'informe on es plantegen les raons en positiu per continuar fent cooperació.

Són uns hippies utòpics a qui paguem les vacances

Una idea, la de la poca professionalitat de les entitats que a escala municipal fan cooperació, que vol aprofundir sobre la seva incapacitat d'aprofitar bé els recursos i de generar impactes allà on actuen. Com es comentava, potser no és un rumor o un prejudici massa en voga actualment, però continua essent molt sensible per a tècnics i polítics del sector, que estant reduint notablement les seves visites a terreny per no suportar acusacions de gaudir vacances pagades amb recursos públics.

És important explicar la necessitat de conèixer realitats, persones, llocs, processos en què es treballa i el fet que forma part tant de la feina tècnica, com de l'administrativa o de la de comunicació i rendició de comptes amb la ciutadania que suporta a través dels seus impostos aquestes activitats.

Cal, per altra banda, explicar que el necessari professionalisme en la gestió de la cooperació en cap cas està en contradicció amb el voluntariat, que a més representa un factor clau per enfortir la implicació de la societat civil, retre comptes i comunicar els processos en marxa, com s'esmentava.

Només serveix per fer política o proselitisme

O al contrari, des del punt de vista dels partits polítics, la cooperació no té rèdits electorals. És un argument molt contradictori: per una banda, en alguns llocs s'interpreta com una fugida per part dels responsables polítics dels seus àmbits 'naturals' de treball cap aquells que poden tenir una projecció mediàtica més gran i on es poden fer relacions a escala internacional, el que sempre és vist en clau de projecció de la carrera del responsable polític que ho fa. I a la inversa, i en clau interna dels partits i de la comunicació política que es fa, com ja ha estat comentat, una política pública petita, sense resultats, retorns i relats clars en clau electoral, és millor deixar-la en segon pla.

També, finalment, sembla existir la sospita de proselitisme en aquelles entitats religioses que treballen en cooperació.

Taula d'arguments a favor i en contra de la cooperació municipal

Argument contrari	Contraargument
<p>Primer els de casa</p> <p><i>Amb les necessitats que hi ha aquí, no es poden destinar recursos fora. Cal invertir en acció social a casa nostra (uns pobres passen davant d'uns altres). Però si som més pobres que ells. No cal anar tan lluny. Jo m'he quedat a l'atur, a mi qui m'ajuda? Per què construir una escola per a discapacitats a l'Índia quan a la nostra ciutat aquest col·lectiu no rep les mateixes atencions? Els meus impostos aquí, fem el que vulgueu però amb els seus calés.</i></p>	<p><i>Es clar que primer els de casa! El 99,3% del pressupost va cap a la nostra població.</i></p> <p><i>El 0,7% no és el problema del meu poble, però és la diferència entre la vida i la mort per a molta gent.</i></p> <p><i>Qui diu això normalment tampoc fa res per als de casa, es tracta d'una visió de model de societat en el fons, i el que no veuen bé per fora, tampoc ho veuen bé per aquí. I tu què has fet per a aquestes persones?</i></p> <p><i>Si no ajudem i sabem què passa fora, no podem ajudar els de casa.</i></p> <p><i>La pobresa aquí i fora no són comparables.</i></p> <p><i>Hi ha recursos per fer-ho tot, per a tothom, només cal repartir-los bé.</i></p>
<p>És que ha vingut massa gent de fora</p> <p><i>Se'ls dona més coses que a la gent d'aquí. En saben molt de demanar els de fora, els ajudem més que als d'aquí.</i></p>	<p><i>Qui són els de casa? On comença la casa? Per anar a comprar i treure recursos fora ja ens va bé.</i></p> <p><i>Té a veure amb la nostra pròpia dignitat.</i></p>
<p>L'ajuda no arriba realment on l'enviem</p> <p><i>Com sé que arriba al projecte que diuen? No s'explica prou què es fa amb els diners. Segur que hi ha algú que s'embutxaca alguna cosa.</i></p>	<p><i>Si la resta de polítiques municipals s'hagués avaluat com la cooperació, res del que ha passat als municipis quant a corrupció durant aquests anys hauria tingut lloc.</i></p> <p><i>Les polítiques i les accions de cooperació s'avaluen com poques.</i></p> <p><i>T'ho dic jo que ha arribat, les entitats i els municipis ho controlem personalment.</i></p>
<p>La cooperació no té cap impacte</p> <p><i>S'han donat molts diners i tot continua igual. Si tingués cap impacte, ja l'hauríem vist. És molt poc eficient, molts tràmits administratius per quelcom que no reporta res a la ciutat.</i></p>	<p><i>N'hi ha, a l'escala de les nostres forces, i et puc donar noms i cognoms de la gent i les comunitats que amb tan pocs recursos han millorat la seva vida. La cooperació municipal probablement sigui l'única que coneix cada persona a qui ajuda.</i></p> <p><i>La solidaritat no és només enviar fons. Més enllà hi ha tots els vincles d'ajuda mútua que s'estableixen.</i></p> <p><i>No serveix de res construir drets? En quant de temps creus que vam construir els que tenim aquí? Creus que ho vam fer tot sols, sense ajuda externa?</i></p> <p><i>Aquest poc és molt per a molta gent.</i></p> <p><i>Qui no fa res és qui realment no té cap impacte.</i></p>

Argument contrari	Contraargument
<p>Estem ajudant governs corruptes</p> <p><i>Es tracta de països que a més violen els drets humans o no tenen cap mena de respecte per a les dones. S'envien diners i no són per al poble, sinó per als governs. A veure si, a més, ens hem d'ocupar d'allò que no s'ocupen els governs del Sud.</i></p>	<p><i>Estem ajudant, precisament, gent que lluita contra aquests governs corruptes.</i></p> <p><i>Coneixem i denunciem gràcies a la cooperació. Si no establim aquests lligams i aliances, és impossible acabar amb la corrupció i lluitar contra situacions que ens afecten també.</i></p> <p><i>La cooperació municipal funciona més com una relació entre societats civils, entre persones i el suport és a governs municipals que, com a casa nostra, són aquells que acaben ocupant-se directament de la major part dels problemes de la gent.</i></p> <p><i>Si hem de deixar de fer coses per la corrupció, potser que no féssim res a casa nostra.</i></p>
<p>No volen desenvolupar-se</p> <p><i>Són uns dròpols, que treballin més. Que tirin endavant com hem fet nosaltres. Ens valdria més ensenyar-los a pescar i no donar-los el peix.</i></p>	<p><i>Si no volguessin treballar, no emigrarien a casa nostra a fer les feines que no volem fer nosaltres.</i></p> <p><i>Si no tiren endavant també és pels esquemes econòmics que els imposem.</i></p> <p><i>Nosaltres no vam tirar endavant sense la cooperació d'altres països anys enrere. Tampoc ens volíem desenvolupar nosaltres quan érem més pobres?</i></p>
<p>Cooperar no és cap competència municipal</p> <p><i>Què ens aporta? Això ho ha de fer l'Estat o la UE. No podem atendre tots els capricis de la gent del poble.</i></p>	<p><i>Som una part més d'un Estat molt descentralitzat i hem de contribuir amb els compromisos internacionals que aquest té en la mesura de les nostres possibilitats.</i></p> <p><i>Tampoc són competències altres coses com ara l'educació o la salut, i bé que ho fem, pel principi de subsidiarietat. A banda que existeix una legislació a Catalunya i a l'Estat, a banda d'un dictamen al respecte, que sí que indiquen que els ajuntaments poden exercir aquesta competència. Forma part dels Plans d'Acció Municipal, en molts casos.</i></p> <p><i>No és competència com tantes coses, però la societat demana a l'administració que les tiri endavant perquè sent que són necessàries.</i></p>

Argument contrari	Contraargument
<p>Són uns hippies utòpics a qui paguem les vacances</p> <p><i>Tot plegat, una colla d'il·luminats. No són professionals, no n'hi ha de transparència. Un xiringuito, on no se sap què passa, hi ha massa d'ONG, molt ineficients. Per no tenir, no tenen ni massa social ni cap suport.</i></p>	<p><i>Que paguen les vacances? Diga'm quina entitat, que me'n faig sòcia. Ens ho paguem nosaltres, normalment.</i></p> <p><i>No anem a Cancún, precisament. Les condicions són bastant més desfavorables a les que tenim aquí.</i></p> <p><i>Si un polític no va a conèixer en què inverteix els impostos locals, en realitat està cometent una negligència. Que no va a visitar qualsevol obra o activitat? És part de la seva feina.</i></p> <p><i>El sou és aconseguir el somni. És que s'ha de ser hippie per fer-ho.</i></p> <p><i>Clar que són vacances! Prefereixo invertir les meves vacances en això que en qualsevol altra cosa. És una màquina de fer felicitat!</i></p>
<p>Només serveix per fer política o proselitisme</p>	<p><i>Si servís per això, tots els polítics en farien.</i></p> <p><i>Fer polítiques socials està malament? És que és una política més!</i></p>

Per què hem de fer cooperació?

Del diàleg amb les persones vinculades a entitats, l'administració i el món de la política municipal que ha participat en els tallers, surt un argumentari a favor de la cooperació, més enllà de les raons de tipus moral i ètic, o de compensació pels greuges comesos amb els pobles i persones dels països amb els quals hom col·labora.

Tot plegat, és una proposta d'ideari al voltant del qual explicar en què consisteix la cooperació, què ens aporta, per què la necessitem. Es tracta de construir un relat positiu al voltant d'aquestes i d'altres idees, pel qual també caldrà analitzar com i amb quins recursos a l'abast del món municipal, com es comenta al següent punt. Ja hi ha molts municipis, col·lectius i persones que estan treballant sobre una visió que supera els posicionaments tradicionals, aquestes idees no deixen de ser fruit de l'experiència comunicativa a peu de carrer de molta gent que s'enfronta amb les susceptibilitats i els prejudicis abans explicats. Cal, doncs, créixer i continuar desenvolupant aquest discurs constantment.

Taula de raons per fer cooperació des dels municipis

Idea central	Comentaris
Necessitem aprendre amb altra gent	<p>Per què no hem après tot el hauríem pogut fer d'altres experiències, a les quals hem tingut accés i fins i tot hem col·laborat a superar, per afrontar la nostra pròpia crisi? Per què pensem que hem d'aportar totes les solucions possibles des del nostre coneixement?</p> <p>Estar en contacte amb altres societats i conèixer altres dinàmiques ens ajuda a resoldre els nostres problemes, fins i tot a establir aliances entre ciutats per poder afrontar amenaces compartides. Però tot això no és possible sense el mecanisme de la cooperació.</p>
Es tracta de drets, i els drets es construeixen a tot arreu	<p><i>És una loteria haver nascut al Nord o al Sud. Primer anaren pels jueus, després pels gitanos, més tard pels homosexuals. Quan anaren per nosaltres, no hi havia ningú per defensar-nos. Ens anem tots a la porra si continuem així.</i></p> <p>És obvi que és millor tenir països democràtics al nostre voltant i a tot arreu, on s'asseguren els drets de la seva ciutadania (salut, educació, medi ambient, etc.), que haver de relacionar-se amb estats sense garanties. Per conservar els nostres i per donar a tothom les mateixes oportunitats allà on visqui, tothom hi té dret.</p> <p>No és tant evitar que la gent emigri a casa nostra o vulguem que se'n torni, sinó evitar el patiment i la desestructuració que provoca que les persones no tinguin totes les oportunitats possible a casa seva.</p>
Mecanisme de redistribució de riquesa, l'únic que s'assembla a l'estat del benestar	<p><i>Tots els i les ciutadanes del món mereixen tenir les mateixes oportunitats.</i></p> <p>Mentre no existeixi un sistema alternatiu, la cooperació és el més semblant a un mecanisme enfocat a aconseguir certa redistribució de la riquesa a escala mundial. Si ens creiem l'estat del benestar i les seves bases, cal treballar per tenir-lo a tot arreu. Si permetem les injustícies i les desigualtats per beneficiar-nos-en, hi ha moltes possibilitats que algun dia siguem nosaltres els desafavorits.</p>

Idea central	Comentaris
<p>Es tracta de problemes globals, ens afecten a totes i tots, i al final cal gestionar-los localment també</p>	<p><i>Posem el nostre granet de sorra a problemes globals. En un món global, allò de dolent que passa a una banda del planeta sempre t'acaba afectant.</i></p> <p>Si abordem problemes a casa nostra com el canvi climàtic o la pau, que tenen conseqüències a tot arreu, per què no hem de col·laborar també a solucionar-los més enllà dels nostres municipis, on poden faltar capacitats, recursos, experiències o llibertats per fer-ho? Quina importància té el lloc al cap i a la fi?</p>
<p>Fer-nos un lloc al món com a ciutats i pobles</p>	<p>La cooperació també és una magnífica oportunitat de col·locar-nos en el món i generar oportunitats de tot tipus per a la nostra ciutadania i el nostre municipi: laborals, culturals, polítiques, econòmiques, relacions institucionals, imatge de ciutat, etc.</p> <p>No cal confondre-ho mai amb intentar substituir la cooperació amb la internacionalització de l'economia, aquesta darrera té d'altres vies que s'adiuen més als seus objectius i formes de fer. Però el fet de conèixer i ser coneguts internacionalment en el marc dels valors de la cooperació sempre proporciona una sèrie d'oportunitats molt profitoses localment.</p>
<p>Necessitem incloure localment i globalment la nostra ciutadania</p>	<p>La cooperació ens ajuda a cohesionar-nos a tots els àmbits, tot buscant solucions comunes i beneficioses per tothom. És un vector d'inclusió i de difusió de la diversitat ciutadana actual: les persones novingudes aprenen de la població més antiga (les seves tradicions, manera d'organitzar-se, valors, etc.) i s'incorporen al teixit i a la dinàmica social. I així, aquesta població més antiga pot conèixer millor la realitat de la que vénen les persones novingudes, entendre les seves circumstàncies i apreciar també la seva cultura i valors.</p>
<p>Educació en valors</p>	<p>La cooperació té uns efectes educatius intensos, es recolza en els valors sobre els que hem edificat la nostra societat democràtica i practicar-la (de manera correcta) els posa en valor, en una dimensió universal. No es pot cooperar sense respectar, sense dialogar, sense estar disposats a aprendre de la diversitat. Posar en pràctica la cooperació és un exercici de tots aquests valors, absolutament necessaris per a la nostra societat.</p>
<p>Cultura democràtica i de transparència</p>	<p>Com a política pública i pràctica de la societat civil, la bona cooperació exigeix una constant rendició de comptes i una orientació absoluta cap a l'interès comú. Les societats amb estàndards democràtics més alts són les que més cooperen, en detriment, en molts casos, del militarisme com a forma de política exterior. Avançar en la qualitat de la nostra democràcia té a veure també en la substitució de les velles formes de fer política fora de les nostres fronteres, construïdes al voltant de valors excloents i de dominació, i pràctiques totalment opaques.</p>
<p>Cooperem en agraïment a aquells que ens ajudaren en el passat i que ens ajudaran en el futur</p>	<p><i>Com t'ho faries si et passés a tu? Us penseu que això que tenim ha caigut del cel?</i></p> <p><i>El nostre país ha rebut ajut fins l'any 1982.</i></p> <p>Apel·lem a la memòria històrica d'una societat que pensa que sempre fou opulenta: també nosaltres vam ser ajudats en altres moments històrics i tenim l'obligació i ens interessa de cara al futur. Sense entrar en els deutes històrics que la nostra societat té amb d'altres, l'ajuda</p>

Idea central	Comentaris
	<p>mútua és un mecanisme de supervivència inqüestionable.</p> <p>Però no és només l'ajuda en si, sinó la necessària construcció d'aliances per abordar problemes comuns, molt sovint amb els mateixos actors al darrere tot i tractar-se de territoris ben llunyans. Algunes grans corporacions econòmiques abusen de la seva posició de força davant persones i administracions, per exemple, i una bona manera d'afrontar conflictes d'aquest tipus pot ser a través de la construcció de xarxes, basades en la cooperació i l'intercanvi d'experiències i suport mutu.</p>
<p>La forma més barata i eficient de fer política exterior</p>	<p>Construir la pau és infinitament més econòmic que fer la guerra i sol acabar millor. Com a forma de política exterior, els recursos que podem destinar per fer projectes de desenvolupament, protegir activistes dels drets humans, denunciar governs corruptes o qualsevol de les accions que comprèn la cooperació, sobre tot municipal, es troba diversos ordres de magnitud per sota de la despesa militar.</p>
<p>La cooperació necessita dels municipis</p>	<p>En un Estat tan descentralitzat com el nostre, l'experiència de gestió i el <i>know-how</i> de la majoria de qüestions substantives en la millora de les condicions de vida de la ciutadania de la resta del món, està en mans dels governs municipals. Si l'administració central volgués col·laborar en matèria d'urbanisme o gestió de residus, per exemple, seria absurd que no comptés amb qui realment porta a terme aquestes polítiques sectorials al seu país.</p>

Com comuniquem sobre la cooperació?

Por comunicativa

Dins dels partits polítics i dels governs municipals sovint trobem actituds negatives o de massa precaució envers la cooperació, que afecten molt negativament la seva comunicació:

Fem cooperació, però no cal fer-ne difusió. Què diria la gent si sabés que fem cooperació des del municipi?

No sé com estan els projectes a terreny ni l'agermanament, fa molt de temps que no hi viatjo. Si ho fes, se'm tirava a sobre l'oposició.

No puc acabar amb el pressupost de cooperació perquè hi ha un compromís programàtic de partit, però sí que el puc reduir, perquè ningú dirà res.

Si venc la reducció en cooperació com una inversió en acció social a casa nostra, ens generarà rèdits polítics, encara que sigui molt reduït.

Els departaments de comunicació dels governs municipals i dels propis partits polítics acaben essent el principal escull per comunicar les accions de cooperació, fins i tot les d'ajut humanitari, que tradicionalment havien estat plenament acceptades i que no generaven cap mena de rebuig social. S'han detectat casos concrets, darrerament, en què accions amb Síria o amb l'emergència de l'ebola han estat qüestionades i han generat discussions entre els equips de cooperació i comunicació a la interna del ajuntaments. Hi ha la percepció que la comunicació sobre l'acció solidària només es fa efectiva quan el càlcul sobre els eventuais rèdits polítics és clarament positiu, sota la percepció dels equips de comunicació. No hi ha una comunicació orientada a la rendició de comptes a la ciutadania, que, per altra banda, reclama més informació sobre la destinació dels seus impostos. *Què diran els veïns si saben que gastem això en cooperació?*, es considera sempre l'impacte de les xifres absolutes, no es posen en context ni es relativitzen amb la resta del pressupost municipal.

En no existir dades reals, municipi a municipi, sobre l'acceptació real de la política pública de cooperació (llevat de casos molt anecdòtics, que fins i tot no han estat analitzats i fets servir adientment), la incertesa porta, en la majoria dels casos, a amagar la cooperació. Els governs locals i els partits desconeixen l'impacte del missatge i s'estimen més amagar les seves activitats o les de la societat civil que hi treballa, per una qüestió de prudència. La conseqüència és que no es construeix cap missatge o relat positiu i les idees negatives i els eslògans presentats abans arriben a guanyar terreny. Molt sovint, aquestes idees negatives tampoc tenen una acceptació social àmplia, però són percebudes pels responsables de la comunicació política i pel mateix estament polític, com a massa potents per oposar-los un discurs que les desmunti. El millor acaba essent amagar la cooperació, *millor que no en parlem!*

Tampoc es pot dir *està malament fer cooperació*: hi ha la percepció per part de polítics i comunicadors polítics que resulta una posició vergonyosa. Aleshores, en alguns casos, es produeix el fet contrari: és aquest mateix estament (polítics i comunicadors) el que fa servir els anteriors missatges per desconstruir la cooperació, paradoxalment. El rumor és comprat i magnificat de manera interessada per justificar altres accions que, es calcula, tenen més rèdits polítics.

Una estratègia comunicativa

Una de les conclusions centrals de tot el procés és la necessitat de definir estratègies comunicatives a cada municipi al voltant de la cooperació. Algunes idees que poden orientar de manera general aquestes estratègies:

- **Interioritzar la necessitat de comunicar.** Ningú explica millor què implica la cooperació que aquella persona que coopera: com es fa, quins impactes té, a qui beneficia i a què contribueix. La cooperació sense comunicació és una acció inacabada. Comunicar no és una opció que depengui del temps disponible o de les aptituds personals, és una obligació.
- **Orientar la comunicació cap als Drets Humans.** Hi ha una feblesa gran en l'explicació de la globalitat dels problemes i dels drets, tot i que quan la comunicació, d'entitats i de municipis, ha estat orientada en aquest sentit, la comprensió i l'acceptació de la població semblen més grans.
- **Les entitats han de ser a l'eix de les estratègies de comunicació:** rendint comptes, explicant experiència, demostrant els impactes. Cal recuperar el relat personal i directe que aquestes poden oferir, igual que la pròpia acció directa que fan molts municipis. Aquest és un fet diferencial, indubtablement, de la cooperació municipal. El relat que fan les persones a les quals tenim confiança, que demostrin el seu altruisme constantment, és fonamental, i en realitat marca la diferència entre la cooperació municipal i la resta de fórmules d'ajut oficial al desenvolupament: amb coneixement directe dels beneficiaris, centrada en el problema directe de les persones i en aliança amb la societat civil d'ambdós costats.
- **Cal incentivar el coneixement que les persones responsables tenen de les polítiques de cooperació** i de la seva execució: un viatge de regidors i regidores a un projecte ha estat sovint la millor campanya de sensibilització, per als polítics i per a la població, pel retorn que aquests n'han fet. Els arguments per fer una 'visita d'obra', a més, ja han estat comentats: no fer-la, més que prudència, és una irresponsabilitat amb els impostos de tothom.
- **Desmuntar la visió d'una cooperació centrada en les transferències econòmiques.** Relativitzar les inversions, apel·lant si no al percentatge, sí a la despesa *per càpita*, com ja s'ha posat en pràctica a molts municipis: *no donaries un euro per la lluita contra la pobresa?*
- **Vincular i explicar conjuntament les polítiques de cooperació i les d'acció social**, com una línia de treball conjunta, coherent, no contraposades: *on s'acaben i on comencen les persones de casa?* Treballar amb altres col·lectius que lluiten pels mateixos drets a casa nostra.
- **Cal establir més aliances amb els mitjans locals de comunicació**, trobar espais en el seu si i facilitar-los la feina comunicativa millorant els continguts que es generen, especialment des de les entitats. Alhora, superar els formats habituals i buscar els espais que arriben al gran públic (local), entrant de ple en les xarxes socials i aprofitant totes les seves possibilitats.
- **Gota malaia:** cal recuperar amb paciència i temps tot el terreny recuperat, en un context diferent del que va veure néixer la cooperació com a política pública.

Més accions de campanya

Aquest document hauria de ser vist també com un punt de partida per estructurar accions amb l'objectiu de recuperar l'espai a l'agenda de polítiques públiques, des del món municipalista i la societat civil. Si només és considerat com un diagnòstic o estat de l'art, en realitat tampoc hauria tingut massa sentit la seva realització.

Està previst fer un retorn a entitats, municipis i partits polítics de cara les eleccions municipals del 2015. Tanmateix, fóra bo plantejar més accions de cara a tot l'any, per tal d'incidir en els programes de la resta de cites electorals previstes pel mateix any. Un possible cronograma seria:

A. Divulgació de la Guia “Les Raons de la Cooperació”- Pla de Difusió

- Primera setmana de març, retorn de la Guia a participants i tancament de l'informe (16/03/2015).
- 08/04/2015, presentació de l'informe a la Junta Executiva.
- 10/04/2015, presentació a la Comissió de Municipalisme del Fons Català.
- 15/04/2015, enviament de la guia a tots els ajuntaments catalans i entitats supramunicipals col·laboradores.
- Abril-maig: enviament a partits. Contacte amb responsables sectorials i locals de cooperació, així com equips de comunicació de campanya i d'elaboració de programes (reunions, entrevistes, twitter, etc.).
- Maig-juny, retorn a ciutats de Catalunya i reunions amb partits.
- 27/04/2015, presentació de l'informe a l'Assemblea.
- Juny, accions conjuntes amb altres actors: LaFede.cat., coordinadores de Lleida, Tarragona i Girona, Acord Nacional Acció Exterior.
 - Articles a mitjans.
 - Dossier cooperació local a diaris.
 - Manifest polític transversal des de la Junta en favor de la cooperació.

B. Campanya institucional del Fons Català en defensa de la cooperació

- Juny i juliol, dissenyar campanya institucional del Fons a mitjans locals i generals.
- Setembre, posar en marxa campanya de cara les eleccions a la Generalitat.
- Octubre, col·laboració amb la Confederació de Fons i la CONGDE de cara a les eleccions generals.
- Setembre-desembre, accions d'incidència en els nous equips de govern local: la cooperació com a política pública, les regidories de cooperació, el 0,7% en el pressupost municipal...

Barcelona, abril de 2015